

lempelige regler om domfældtes adgang til anke eller genoptagelse. Efter de gældende regler kan en udeblivelsesdom i en bødestraffesag ikke ankes, men kan genoptages, såfremt domfældte kan godtgøre, at han havde lovligt forfald og var forhindret i at give underretning herom, eller såfremt stævningen ikke var kommet til hans kundskab, jf. § 962, stk. 2, sammenholdt med § 987, stk. 1.

Ved den ændring af retsplejeloven, der fandt sted ved lov nr. 385 af 20. maj 1992, ændredes § 962, stk. 2, om anke af byrettens domme fra kun at vedrøre domme i mindre bødestraffesager (»politisager«) til at omfatte alle domme.

Er udeblivelsesdom således afsagt efter § 847, stk. 2, jf. § 928, stk. 1, eller § 939, kan dommen ikke ankes, men må ligeledes begæres genoptaget efter reglen i § 987 under påberåbelse af, at domfældte har haft lovligt forfald og har været forhindret i at meddele retten dette.

I civile sager – hvor sagsøgtes udeblivelse normalt vil medføre, at der afsiges dom efter sagsøgerens påstand, jf. § 354 – er der efter retsplejelovens § 367 en ubegrænset adgang til genoptagelse inden for 4 uger efter dommens afsigelse. Den eksisterende forskel mellem genoptagelsesadgangen i civile og kriminelle sager kan begrundes i bødestraffenes relativt ringe økonomiske betydning. Såfremt der indføres en adgang til at anse tiltaltes udeblivelse som en erkendelse og på det grundlag idømme frihedsstraf ved udeblivelsesdom, taler meget for, at adgangen til genoptagelse ikke bør være ringere end den, der gælder for civile sager.

Mod adgangen til genoptagelse taler først og fremmest, at den effektivisering og ressourcibesparelse, som en udvidet adgang til afsigelse af udeblivelsesdomme kan medføre, herved begrænses.

Justitsministeriet har efter en afvejning af disse synspunkter fundet det rigtigst at foreslå principperne i retsplejelovens § 987 om genoptagelse af udeblivelsesdomme i de små straffesager anvendt også i tilfælde, hvor frihedsstraf er idømt ved udeblivelsesdom. Der er nedenfor nærmere redegjort for Justitsministeriets overvejelser i forbindelse med denne genoptagelsesadgang. Derimod har Justitsministeriet anset det for overvejende betænkeligt at anse tiltaltes udeblivelse som en erkendelse i sager, der kan medføre frihedsstraf.

5.2.2. Nyordningen med udeblivelsesdomme

Selve adgangen til at idømme kortvarige frihedsstraffe ved udeblivelsesdom foreslås etableret ved en ændring af bestemmelsen i retsplejelovens § 847, stk. 2. Efter den gældende formulering kan domsforhandlingen bl.a. fremmes i tiltaltes fravær, når der

ikke er spørgsmål om højere straf end fængsel i 6 måneder, og tiltalte har samtykket i sagens fremme. I begrebet »sagens fremme« ligger, at der foretages bevisførelse, herunder afhøring af vidner og syns- og skønsmænd, og at anlageren og forsvareren har lejlighed til at udtale sig om sagen (procedere), hvorefter retten kan afsige (udeblivelses)dom. Skønner dommeren under domsforhandlingen, at tiltaltes tilstedeværelse er påkrævet eller ønskelig, f.eks. på grund af nye væsentlige oplysninger, kan dommeren beslutte at standse domsforhandlingen og udsætte sagen med henblik på ny tilsigelse af tiltalte.

Det nugældende krav om tiltaltes samtykke til sagens fremme, jf. § 847, stk. 2, nr. 3, litra a, har i praksis betydet, at denne adgang ikke benyttes i de mange tilfælde, hvor tiltalte trods gyldig tilsigelse udebliver uden oplyst lovligt forfald.

Da der efter § 847, stk. 2, som nævnt ikke er tale om uden videre at anse tiltaltes udeblivelse som en skylderkendelse, knytter der sig efter Justitsministeriets opfattelse ikke retssikkerhedsmæssige betænkeligheder til at iværksætte denne ordning ved visse mindre straffesager, selv om tiltaltes forudgående samtykke til, at sagen fremmes i hans fravær, ikke er fornødent.

Justitsministeriet foreslår derfor, at der i § 847 ind sættes en ny bestemmelse, hvorefter en straffesag uden den tiltaltes samtykke kan fremmes, selv om tiltalte udebliver. Det er imidlertid en betingelse for sagens fremme, at der ikke bliver spørgsmål om højere straf end ubetinget frihedsstraf i 30 dage. Sagen kan således ikke resultere i, at den tiltalte idømmes frihedsstraf i mere end 30 dage – heller ikke betinget. Der er også mulighed for idømmelse af bødestraf, ligesom der kan ske konfiskation, afgøres erstatningskrav og ske frakendelse af førerretten.

For at sikre, at den tiltalte er bekendt med domsforhandlingen, er det endvidere en betingelse for, at sagen kan fremmes, at der er sket forkyndelse for den tiltalte personlig. Dette krav betrygger den tiltaltes retsstilling yderligere i forhold til retsplejelovens almindelige regel. Er forkyndelse således sket for medlemmer af den tiltaltes husstand, udlejer, arbejdsgiver m.fl., kan sagen ikke fremmes til udeblivelsesdom efter den foreslåede bestemmelse. I forbindelse med forkyndelse skal der endvidere gives den pågældende meddelelse om, at udeblivelse uden oplyst lovligt forfald kan føre til, at han dømmes i overensstemmelse med den rejste tiltale. Det forudsættes i den forbindelse, at den tiltalte oplyses om muligheden for idømmelse af frihedsstraf i indtil 30 dage.

5.2.3. Forsvarermedvirken